

Totuuspuolueen portinvartija

KARI PALONEN

Esa Itkonen on *Politiikka* 2/1988:ssa jatkanut relativisminvastaista kampanjaansa *Tekstistä politiikkaan*-teokseni tarjoamaan tilaisuuteen tarttuen. Tällainen politikointi hänelle suotakoon. Tietyt hänen kommenttinsa näkyvät formulointien ja tarkoitusten täsmennyksinä teoksen uudessa versiossa. Jotenkin Itkonen olisi kuitenkin voinut noteerata sen, ettei teos ole mikään substantiaalinen tulkinta politiikan ilmiöstä vaan heuristinen johdatus tuon ilmiön tulkintataitoon. Itkonen näyttää myös jo tietävän mitä »politiikka» on, eikä noteeraa sitä, että käsitykseni politiikasta minkä tahansa ilmiön potentiaalisena aspektina on eräs peruste läpitulkinvaraisuudelle eikä salli esimerkiksi erityisten »poliittisten tekstien» erottamista muista.

Nimi *Tekstistä politiikkaan* viittaa ideaan teksteistä politiikan tutkimisen paradigmaattisina lähteinä (s. 26). Ts. vain teksteihin aineistona sidottu tutkimus voi olla e m p i r i s t ä tutkimusta. *Tekstistä politiikkaan* kysyy tämän empirian rajoja ja etsii sen mahdollisuuksien systemaattista hyväksikäyttöä, samalla kun spekulointi ja mielipiteet jätetään tutkimuksen ulkopuolelle. Kun tunnustetaan, että politiikan ilmiöön sisältyy aspekteja, joita mitkään tekstit eivät erikseen tai yhdessä voi tyhjentävästi ilmaista, tietty

spekulointi ja mielipiteiden esittäminen ovat edellytyksinä näistä puhumiselle, mutta tulkinneilla nekin on sidottava 'tekstuaaliseen indeksiinsä'.¹

Niille jotka kaipaavat vastauksia 'reaalimaailman' tai 'konkreettisen tilanteen' luonnetta koskeviin kysymyksiin — poliitikot, toimittajat, filosofit jne. — tutkimus jää aina keskeneräiseksi. Päästäkseen 'konkreetian' tasolle lukijan on jatkettava tutkimuksen empirian sisältämää tulkintaa omilla sitoumuksillaan ja arvioillaan. Juuri tämä empiirisen tutkimuksen keskeneräisyys samalla vapauttaa tutkijaa vahvoista filosofisista sitoumuksista tai tyhjentävistä tilanneanalyseista ja toisaalta tuhoaa toiveen saavuttaa »tieteellisesti perusteltuja» 'reaalimaailman' analyseja.

'Relativismi' — 'agnostisismistakin' olisi tietysti voinut puhua — *Tekstistä politiikkaan*-teoksessa sisältää myös periaatteellisen mahdollisuuden siihen, että tutkimusta voi käyttää hyväksi erilaisten filosofisten sitoumusten tai *policy*-intressien kannalta. Tämä on paljon rasittavampaa silloin kun tällaisen heuristisen lukemisen ehto-

¹ Vrt. seuraava Reinhart Koselleckin periaate: »Im Mass also, wie wir Texte zu überschreiten genötigt sind, werden wie wieder auf sie zurückweisen.» *Preussen zwischen Reform und Revolution. Allgemeines Landrecht, Verwaltung und soziale Bewegung von 1791 bis 1848* (1967), Stuttgart: Klett, 1987, 17.

na on se, että ensin purkaa ne sitoumukset ja ohjelmat, joita ei hyväksy tai jotka ovat asialle irrelevantteja ja sitten 'kääntää' tekstin kielelle joka on itselle käyttökelpoista. Tietysti tällainen 'kääntäminenkin' on joskus kiehtovaa — en kai muuten jatkaisi Sartren lukemista — mutta usein niin rasittavaa, että heuristinen arvo katoaa lukijalta.

Itkosen *ex cathedra*-julistus tekstistä löydettyjen väitteiden 'totuudesta' ja 'epätotuudesta' on ilmausta siitä, että hän on asettanut yhden filosofisen puolueen kriteerit annetuiksi, ikään kuin olettaen että arkikieli ja sovinainen akateeminen retoriikka saavat tämän filosofisen spekuloinnin ja mielipiteenilmauksen näyttämään vakuuttavammalta. Näin hänelle on helppo asettaa tiettyjen sulkeistusten sisällä liikkuva vastaavuusarviointi vastakkain sen kanssa että pidättäydyn ottamasta kantaa siihen, ovatko mahdollisesti »asiat todella» jotenkin niin että totuusretoriikan

hylkäämiseni saadaan näyttämään epäjohdonmukaisuudelta.

Tietysti tutkimukseni relativismi suhteessa filosofisiin positioihin ja mielipiteisiin tilanteista on sekin relatiivista. Spekuloinnilla ja mielipiteilähän on useinkin heuristista arvoa tutkimukselle, jolloin on arvioitava sitä, missä määrin, missä kohdin ja millä tavalla esittäen tällaisten sitoumusten esittäminen koetaan tarpeelliseksi. *Tekstistä politiikkaan*-teoskin sisältää tiettyjä filosofisia sitoumuksia, esimerkiksi aspektikonseption politiikasta tai militantin nominalistisen käsityksen käsitteistä. Olen olettanut esittäneeni ne kuitenkin niin, että lukija jonka sitoumukset ovat toisenlaisia, kykenee tarvittaessa sulkeistamaan ne. Esa Itkonen relativisminmetsästyssyndroomooneen on tietysti elävä esimerkki niistä lukijakunnan rajoista, joihin olen tässä yhteydessä törmännyt.